

UYGULAMA.1. (DEVAMI)

[8]

$\hat{\theta}_{MLE} = \frac{\sum X_j}{n}$ TAHMİNLEYİCİSİ, θ PARAMETRESİ İÇİN
EN KÜÇÜK VARYANSLI SAPMASIZ TAHMİN
LEYİCİ MIDİR? ($\hat{\theta}_{MLE}$ MVUE midir?)

Gözüm : (a) $E(\hat{\theta}_{MLE}) - \theta = 0$ OLDUĞU GÖSTERİL
MİŞTİ.

(b) $CRLB_{\theta}(\text{Var}(\hat{\theta}_{MLE})) = \frac{\theta^2}{n}$ OLARAK DAHA
ÖNCE BULUNMUSTU.

$\text{Var}(X_j) = \sigma_{X_j}^2 = \theta^2$ OLARAK DAHA ÖNCE BULUNMUSTU.

$$\Rightarrow \text{VAR}(\hat{\theta}_{MLE}) = \text{VAR}\left(\frac{\sum X_j}{n}\right) = \frac{1}{n^2} \text{Var}(\sum X_j) = \frac{1}{n^2} \sum \text{Var}(X_j) \\ = \frac{1}{n^2} \sum_{j=1}^n \theta^2 = \frac{1}{n^2} n \theta^2 \Rightarrow \text{Var}(\hat{\theta}_{MLE}) = \frac{\theta^2}{n}$$

BÖYLECE, $CRLB_{\theta}(\text{Var}(\hat{\theta}_{MLE})) = \text{Var}(\hat{\theta}_{MLE}) = \frac{\theta^2}{n}$ ●

(a) ve (b) gözümleri gerekçi, $\hat{\theta}_{MLE} = \frac{\sum X_j}{n}$, [9]

Θ parametresi için en küçük varyanslı sapmasız tahminleyici dir (MVUE dir).

UYGULAMA - 2. $X_1, X_2, \dots, X_n$ random örneği,

θ_1 ve θ_2 parametrelerine sahip normal populasyon dan alınmış olsun. θ_2 parametresinin bilindiği varsayılsın. (a) θ_1 parametresinin E.Y.O. tahminleyicisini bulunuz. (b) θ_1 hakkındaki "örnek Fisher bilgisini elde ediniz.

(c) Bulduğunuz $\hat{\theta}_{1,MLE}$, θ_1 için sapmasız tahminleyici midir? (d) $\hat{\theta}_{1,MLE}$ sapmasız tahminleyi

[10]

ci ise, $\hat{\theta}_{MLE}$ nin varyansı için CRAMÉR-RAO ALT SINIRINI ELDE EDİNİZ. (e) $\hat{\theta}_{MLE}$ nin varyansını bulunuz. (f) $\hat{\theta}_{MLE}$, θ parametre si için EN KÜÇÜK VARYANSLI SAPMASIZ TAHMİN-LEYİCİ MIDİR?

Fözüm: (a) $X_j \sim N(\theta_1, \theta_2)$

$$f(x_j; \theta_1, \theta_2) = \frac{1}{\sqrt{\theta_2} \sqrt{2\pi}} e^{-\frac{(x_j - \theta_1)^2}{2\theta_2}}, \quad \theta_2 > 0$$

$$-\infty < x_j < \infty$$

$$= (\theta_2 2\pi)^{-\frac{1}{2}} e^{-\frac{(x_j - \theta_1)^2}{2\theta_2}}$$

[11]

$X_1, X_2, \dots, X_n$ RANDOM ÖRNEĞİ İÇİN OLABİLİRLİK FONKSIYONU

$$L_{X_1, \dots, X_n}(\theta_1, \theta_2 | x_1, \dots, x_n) = \prod_{j=1}^n (2\pi\theta_2)^{-\frac{1}{2}} e^{-(x_j - \theta_1)^2 / 2\theta_2}$$

$$= (2\pi\theta_2)^{-\frac{n}{2}} e^{-\frac{1}{2\theta_2} \sum_{j=1}^n (x_j - \theta_1)^2}, \quad -\infty < x_j < \infty$$

$$\theta_2 > 0$$

LOG-OLABİLİRLİK FONKSIYONU,

$$\log L(\theta_1, \theta_2 | x_1, \dots, x_n) = -\frac{n}{2} \log(2\pi\theta_2)$$

$$- \frac{1}{2\theta_2} \sum_{j=1}^n (x_j - \theta_1)^2$$

$$\Rightarrow \log L(\theta_1, \theta_2 | x_1, \dots, x_n) = -\frac{n}{2} \log 2\pi - \frac{n}{2} \log \theta_2$$

$$- \frac{1}{2\theta_2} \sum_{j=1}^n (x_j - \theta_1)^2$$

$$S(\theta_1) = \frac{\partial \log L(\theta_1, \theta_2 | x_1, \dots, x_n)}{\partial \theta_1} = -\frac{(2\theta_2)[-2 \sum_{j=1}^n (x_j - \theta_1)]}{4\theta_2^2}$$

$$\Rightarrow S(\theta_1) = \frac{4\theta_2 \sum (x_j - \theta_1)}{4\theta_2^2} = \frac{\sum (x_j - \theta_1)}{\theta_2}$$

$$\Rightarrow S(\theta_1) = \frac{\sum x_j - n\theta_1}{\theta_2}, \quad \theta_2 > 0. \text{ VE } \theta_2 \text{ NIN BILINDIGI VARSAYILIYOR.}$$

LOG-DALABILIRLIK Fonksiyonunu MAXIMUM YAPMAK

için, $S(\theta_1) = 0 \Rightarrow \frac{\sum x_j - n \hat{\theta}_{1 \text{MLE}}}{\theta_2} = 0$

$$\Rightarrow \sum x_j - n \hat{\theta}_{1 \text{MLE}} = 0 \Rightarrow \hat{\theta}_{1 \text{MLE}} = \frac{\sum x_j}{n}, \quad \theta_2 > 0$$

$$\frac{\partial S(\theta_1)}{\partial \theta_1} = \frac{\partial^2 \log L}{\partial \theta_1^2} = -\frac{n \theta_2}{\theta_2^2} = -\frac{n}{\theta_2}$$

[13]
LOG-OLABİLİRLİK
FONKSİYONUNUN
İKİNCİ TÜREVİ

$$II(\theta_1) = -\frac{\partial S(\theta_1)}{\partial \theta_1} = -\frac{\partial^2 \log L}{\partial \theta_1^2} = -\left(\frac{n}{\theta_2}\right) = \frac{n}{\theta_2}$$

θ_1 HAKKIN
DAKİ ÖRNEK
FISHER
BİLGİSİ

$$E(II(\theta_1)) = I(\theta_1) = E\left(\frac{n}{\theta_2}\right) = \frac{n}{\theta_2}$$

θ_1 HAKKINDAKİ
TEORİK FISHER
BİLGİSİ

$$(c) E(e^{tx}) = M_x(t) = \int_{-\infty}^{\infty} \frac{1}{\sqrt{2\pi\theta_2}} e^{-(x-\theta_1)^2/2\theta_2} dx \\ = e^{\theta_1 t + \frac{\theta_2 t^2}{2}}$$

$$\text{O HALDE, } M_{x_j}(t) = e^{\theta_1 t + \frac{\theta_2 t^2}{2}}, \quad j=1, 2, \dots, n$$

[14]

$N(\theta_1, \theta_2)$ nin MTF sinin t ye göre türevi,

$$\frac{dM_{x_j}(t)}{dt} = M'_{x_j}(t) = (\theta_1 + \theta_2 t) e^{\theta_1 t + \frac{\theta_2 t^2}{2}}$$

$$E(X_j) = \mu_1 = M'_{x_j}(t=0) = \theta_1 \quad (X_j \text{ nin ANAKÜLTLE ORTA LAMASI})$$

$M_{x_j}(t)$ nin t ye göre ikinci türevi,

$$M''_{x_j}(t) = \theta_2 e^{\theta_1 t + \frac{\theta_2 t^2}{2}} + (\theta_1 + \theta_2 t)^2 e^{\theta_1 t + \frac{\theta_2 t^2}{2}}$$

$$M''_{x_j}(t) = [\theta_2 + (\theta_1 + \theta_2 t)^2] e^{\theta_1 t + \frac{\theta_2 t^2}{2}}$$

$$E(X_j^2) = \mu_2 = M''_{x_j}(t=0) = \theta_1^2 + \theta_2 \quad \bullet$$

$$\mu_2 = \theta_1^2 + \theta_2$$

$$\text{VAR}(X_j) = \sigma_{X_j}^2 = \theta_1^2 + \theta_2 - \theta_1^2 = \theta_2$$

[15]

$\hat{\theta}_{\text{MLE}}$, θ_1 için SAPMASIZ MIDIR?

$$E(\hat{\theta}_{\text{MLE}}) = E\left(\frac{\sum X_j}{n}\right) = \frac{1}{n} \sum E(X_j) = \frac{1}{n} n\theta_1 = \theta_1$$

$$\Rightarrow E(\hat{\theta}_{\text{MLE}}) - \theta_1 = 0 \Rightarrow \hat{\theta}_{\text{MLE}} \text{ SAPMASIZ DIR.}$$

$$(d) \text{ CRLB}_{\theta_1}(\text{Var}(\hat{\theta}_{\text{MLE}})) = \left(\mathcal{I}(\theta_1)\right)^{-1} = \left(\frac{n}{\theta_2}\right)^{-1} = \frac{\theta_2}{n}$$

(e) $\hat{\theta}_{\text{MLE}}$ NİN VARYANSINI DAHA ÖNCE BULMUŞTUK.

(f) $\hat{\theta}_{\text{MLE}}$ SAPMASIZ DIR VE,

$$\text{CRLB}_{\theta_1}(\text{Var}(\hat{\theta}_{\text{MLE}})) = \text{VAR}(\hat{\theta}_{\text{MLE}})$$

[16]

O HALDE; $\hat{\theta}_1$ _{MLE}, θ_1 İÇİN EN KÜÇÜK VARYANSLI SAPMA-SIZ TAHMİNLEYİCİDİR (MINIMUM VARIANCE UNBIASED ESTIMATOR)

EV ÖDEVİ: UYGULAMA.2. DE ÇÖZÜMLERİ YAPILAN
TÜM SORULARI BU KEZ θ_1 PARAMETRESİ BİLİНИYOR,
 θ_2 PARAMETRESİ BİLİNMIYOR DURUMU İÇİN ÇÖZÜNUZ.